

ÇOCUĞA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR: TÜRKİYE’DE MEDYADA TEMSİLİ

CHILD SEXUAL ABUSE: MEDIA REPRESENTATIONS IN TURKEY

Özlem AYDOĞMUŞ ÖRDEM¹

ÖZET

Tarihsel olarak insan ve toplum bilimleri alanında çocuklar ve çocukluk sosyolojisi ile ilgili çalışmalar 1950’lerden sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunlardan biri de çocuk istismarıdır. Çocuğa yönelik cinsel istismar, dünyada ve Türkiye’de çözülemeyen en önemli sorunlardan biridir. Bu konuda akademik çalışmalar yapılmasına ve çeşitli öneriler getirilmesine rağmen çocuğa yönelik cinsel istismarın önlenemediği görülmektedir. Medyanın cinsel istismarı hem içerik hem de başlık olarak yansıtma tarzı toplumdaki her bir birey için önemlidir. Medyanın bu soruna etkisi son dönemde epeyce çalışılmıştır. Bu çalışma, 2014-2016 yılları arasında 6 gazetede çocuğa yönelik cinsel istismarı konu edinen gazete başlıklarından (N=142) ve gazetelerdeki pankartlardan (N=40) elde edilen verileri içerik analiz tekniğiyle incelemeyi hedeflemiştir. Sonuçlar, gazete başlıklarının odak noktasını, çocuğa yönelik cinsel istismar, cinsel istismar sonucu ceza, öneriler ve çocuk gelin içerirken, seminer, rıza gösterme, protesto ve internet üzerinden cinsel istismar ise ikincil öneme sahiptir. Pankartlarda ise çocuğun sessizliğine/suskunluğuna, bedenine, çocuk gelinlere ve siyasi protestolara vurgu yapılırken, çocuk haklarına, örtük istismara, oyuna ve her yerin istismar edildiği ile ilgili öğelere daha az değinilmiştir. Sosyal diyalog aracılığı ile çocukların sessizlik kültürünün konuşma kültürüne dönüşmesi gerektiği çalışmada ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca çocukların kendi seslerinin duyurabileceği platformlar oluşturulmalıdır. Çocuklar sosyal, bürokratik, politik ve akademik yaşamın her aşamasında aktif olarak rol almalı ve kendi seslerinin duyurmanın yanı sıra eleştirel bir bakışla düşüncelerini özgürce paylaşabilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, İstismar, Çocuk istismarı, Medya, Cinsel İstismar

ABSTRACT

Historically, studies on the sociology of children and childhood have started to emerge in the field of human and social sciences since 1950s. One of these problems is child abuse. Sexual exploitation of children in the world and in Turkey is one of the most important unresolved issues. Despite academic studies and various suggestions, sexual abuse against the child cannot still be prevented. The way that media sexual exploitation reflects both content and title is important for every individual in society. The impact of the media on this problem has been considerable in the recent period. This study aimed to examine the data obtained from newspaper titles (N = 142) and banners in the newspapers (N = 40) about sexual abuse of children in 6 newspapers between 2014 and 2016 using content analysis technique. Conclusions include secondary focus if the focus of the newspaper headlines is on seminars, consent, protest, and sexual abuse on the Internet, including sexual exploitation of children, sexual exploitation penalties, proposals and child welfare. In the banners, emphasis was mostly given to the silence of the child, the body, the children's brides, and the political protest, and elements such as the child's rights, implicit exploitation, playfulness and abuse were addressed relatively less. Through social dialogue, children's silence is emphasized in the study of the need to transform the culture of silence into the culture of sharing and speaking. In addition, platforms should be established where children can make their own voices heard. Children should be actively involved in every stage of social, bureaucratic, political and academic life, and should be able to share their thoughts freely with a critical view as well as making their own voices heard.

Keywords: Children, Abuse, Child Abuse, Media, Sexual Abuse

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Toplum ve İletişim Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-9896-3037

GİRİŞ

İnsan ve toplum bilimleri alanında çocuk ve çocukluk sosyolojisinin tarihsel olarak geç ortaya çıkması çocuk konusunda önemli sorunların gündeme gelmesini geciktirmiştir. Çocuk sosyolojisi ile karşılaştırıldığında, çocuk psikolojisi ve çocuk psikiyatrisi daha fazla ön plana çıkmıştır. Ayrıca, çocukluk sosyolojisi uzun süre batı temelli gelişimsel psikolojinin etkisinde ve gölgesinde kalmıştır (Gürdal, 2013; Okumuş, 2009; Tezcan, 2012). Çocuk ve çocukluk sosyolojisinin post-yapısalcılık ve post-modernizm ile 1960'lı yıllarda ortaya çıkması çocuk ile ilgili sorunların da yeterli düzeyde ele alınmamasına neden olmuştur, çünkü post-yapısalcı kuramlar, yapısalcı kuramların tersine dili ve söylemi ön plana çıkararak toplumda değişim yaratmayı hedeflemiştir. Türkiye'de bu düzenleyici söylem alanının çocuk konusunda yeterli etkiyi yaratmadığı düşünülmektedir. Özellikle son yıllarda çocuklarla ilgili farkındalık çalışmaları ve çocukların problemleri ile ilgili akademik çalışmalar artmıştır. Bu sorunlardan biri de çocuk istismarıdır (Altuntaş & Altınova, 2016; Bulut, 2016; Christensen, 2018; Çakmak, 2013; Popović, 2018; Sanberk, Emen & Kabakçı, 2017; Şirin, Oktay, Altun, 2013; Yıldız & Sümer, 2010).

Son yıllarda çocuğa yönelik cinsel istismar çalışmalarının insan ve toplum bilimleri alanında ciddi artış gösterdiği görülmektedir. Çünkü cinsel istismar küresel ölçekte yaşanan bir sorundur. Cinsel istismar, çocuktan yaşça büyük bir bireyin, kendi cinsel tatmini için, çocuğa yönelik her türlü cinsel eylemi olarak tanımlanmakta olup (Berkmen & Seçim 2018; Beyazıt, 2015; Oral ve ark., 2001), diğer istismar türlerinden farklı olarak, çoğunlukla uzun sürelidir ve yıllar boyunca fark edilmeden devam edebilmektedir (Akbaş, 2001; Kempe & Kempe, 1980; Oral ve ark., 2001). Söylemsel düzlemde çocukla ilgili kullanılan dilin olumsuz olması cinsel istismarı bir anlamda pekiştirmiştir ve yeni bir söylem düzeni son yıllarda oluşturulamamıştır (Christensen, 2018; Çakmak, 2013; Popović, 2018; Sanberk, Emen & Kabakçı, 2017; Şirin, Oktay, Altun, 2013; Yıldız & Sümer, 2010).

Finkelhor (2009) cinsel istismarı, yetişkin bir erkeğin çocuk yaştaki birinden cinsel olarak doyum sağlaması olarak tanımlamaktadır. Topçu (2009a) saldırının çocuk istismar olarak nitelendirilebilmesi için 18 yaşından küçük bir çocuğa veya ergene karşı yapılmış olması gerektiğini belirtmektedir. Keser, Odabaş ve Elibüyük (2010) ise çocuk istismarını daha geniş bir çerçevede alıp söylemsel üretimden fiziksel temasa kadar olan tüm boyutları bu tanımında içinde görmektedir. Çocuk istismarı, çocuğun bireyselliğine, onuruna, kişilik haklarına, sosyal yaşamına, psikolojik durumuna, çocuk haklarına ve çocuğun diğer tüm boyutlarına olumsuz etkide bulunabilen faktörleri içermektedir (Acehan, Bilen, A., Ay,

Gülen, Avcı & İçme, 2013; Akbaş, 2001; Berkmen & Seçim 2018; Ovayolu, Uçan & Serindağ, 2007; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009; Sanberk, Emen & Kabakçı, 2017; Taner ve Gökler, 2004; Tıraşçı & Gören, 2007; Yılmaz,İşiten,Ertan & Öner, 2003). Bu faktörlerin herhangi biri, henüz çocuk istismarında yeterli düzeyde araştırma olanağı bulamamıştır. Şu anda Türkiye’de çocuk istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar parçalı olarak yürütülmektedir. Çocuk istismarı ile ilgili tanım arayışı sosyoloji ve diğer disiplinlerde devam etmektedir. Bu konuda geçerli tanımlardan birisi de cinselliği içeren her türlü sözlü, yazılı, psikolojik ve fiziksel unsurdur (Keser, 2016; Wolfe, 1998). Fiziksel olarak çok basit dokunmalar olabileceği gibi zorlama derecesinde şiddet içeren dokunmalar da cinsel istismar tanımları içinde olabilir. Literatürde cinsel istismar ile ilgili çok farklı tanımlar yapılmasına rağmen en kapsamlı tanım çocuğa dokunma ile tecavüz arasında süreklilik arz etmesi olarak ön plana çıkmaktadır (Özer, Bütün, Beyaztaş ve Engin, 2007). Bu çalışmada cinsel istismar en dar anlamıyla, çocuğa temasın olduğu tanım çerçevesinde ele alınmıştır.

Çocuğa yönelik cinsel istismar sonuçları çok katmanlı olabilmektedir (Finkelhor, 1994; Topçu, 2009b). Türkiye’de ve dünyada bu istismar türü çocuklar ve aileler tarafından anlatılmadığı için genelde gizli kalmaktadır ve bazen bu olayların ortaya çıkması rastgele olmaktadır. Bu yüzden bu sorunun alanda çalışılması oldukça zordur (Finkelhor, 2007). Çocuk istismarının önlenmesine yönelik seminerler, raporlar, medya çalışmaları, üniversitedeki çocuk ile ilgili birimler ve merkezler artmasına rağmen, Bakır ve Kapucu (2017) UNICEF verilerine göre 2006’da 0-17 yaş aralığına bakıldığında, cinsel istismar %42.5 iken, 2018’de %58.8’e yükseldiğini göstermektedir ve çocuk istismarı olaylarında bir azalmanın olmadığı görülmektedir. Akbaş ve Turan (2011) çocuk istismarının, sadece çocukları değil, toplumu da derinden etkileyen birçok sonucu olan önemli bir olgu olduğunu belirtmekte ve Türkiye’de çocuk istismarına yönelik akademik ve alan çalışmalarının göreceli olarak yetersiz olduğunu vurgulamaktadırlar. Benzer şekilde, Koçtürk ve Yılmaz (2018) da çocuk istismarının son dönemde arttığını fakat çalışmaların aynı oranda artmadığından bahsetmektedir. Tekindal ve Özden (2016) de istismara uğrayan çocuklarla ilgili önlemlerin ve koruyucu merkezlerin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, artan çocuk istismarı oranı ile akademik çalışmaların oranı arasında anlamlı bir ilişki olmayabilir.

Bu çalışma çocuğa yönelik cinsel istismar olayını medya aracılığı ile incelemeyi hedeflemiştir. Gazetelerden ve pankartlardan toplanan verilerle medyanın cinsel istismarı ele alma biçimleri analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMA SORULARI

Bu araştırmada çocuğa yönelik cinsel istismarın medyaya yansımaları ele alınmıştır. Gazetelerin içeriğine göz önünde bulundurulmadan sadece gazete başlıkları ve pankart cümleleri incelenmiş olup aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1.Gazete başlıkları çocuğa yönelik cinsel istismar ile ilgili hangi kategoriler ön plana çıkarmaktadır?
- 2.Pankartlar çocuğa yönelik cinsel istismar ile ilgili hangi kategorileri daha sık kullanmaktadır?
- 3.Gazete başlıklarının ve pankartların çocuğa yönelik cinsel istismar olayından sonra kullanılan kategoriler açısından aralarında ne tür farklılıklar ve benzerlikler vardır?

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile belge niteliğinde olan gazetelerden ve pankartlardan elde edilen verileri incelemiştir. İçerik analizi araçsal model (George, 1959) ve temsilî model (Osgood, 1959) ile temelde yapılmaktadır. Araçsal modelde bağlam ve koşullar önemlidir. Fakat temsilî modele göre iletişimde önemli olan şey mesajdaki mevcut sözcük sistemlerinin içeriğinin ne söylediğidir. Mesajın dışına çıkılmamasına dikkat edilir (Osgood, 1959). Bu çalışmada bağlam ve koşullar dikkate alınmadan sadece gazete başlıkları ve pankartlardaki cümleler üzerinden, temsilî model ile yapılmış bir içerik çalışmasıdır. Dolayısıyla sadece sözcük sistemleri temelde kategorileştirilmiş ve kodlanmıştır. Dağılım nicel bir nitelik kazandığı için temsilî model temelinde nicel bir içerik analizidir. 2014-2016 yılında çocuğa yönelik cinsel istismar haberini internet üzerinden yapan 6 ulusal gazete (Hürriyet, Sözcü, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Vatan, Habertürk) tirajları göz önünde bulundurularak çalışmaya alınmıştır. Bu gazeteler 2014-2016 yılları arasında tiraj sıralamasında ilk 20'de yer almaktaydı ve ulaşılabilir örneklem aralığındaydı. Ayrıca 2014-2016 arası çocuğa yönelik cinsel istismar ile ilgili internet üzerinden 40 pankart verisine ulaşılabildiği görülmüştür. Bu verilere ulaşırken gazete ayrımı yapılmamıştır. Her bir yıl için 10 haber başlığı (toplamda 180 başlık) hedeflenmesine rağmen örnekleme alınan gazetelerin bazılarında 10'dan daha az çocuk istismarı başlığı ile ilgili verilere ulaşılmıştır. Toplamda 142 gazete başlığı incelenmiştir. İçerik analiz tekniği ile her bir cümle için kodlama geliştirilmiştir. İçerik analizi yapılırken 1 bağımsız araştırmacıya aynı cümleler verilmiş ve ortak olan kodlamalar çalışmaya alınmıştır. Verilerin gazetelere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Verilerin Gazetelere Göre Dağılımı

Gazeteler	2014	2015	2016	Toplam
Cumhuriyet	8	9	10	27
Habertürk	5	7	10	22
Hürriyet	8	8	10	26
Sözcü	5	7	10	22
Vatan	5	6	10	21
Yeni Şafak	6	8	10	24
Toplam	37	45	60	142

Kodlama

Her bir gazete cümlesi incelendikten sonra cümlelerde sık kullanılan kategoriler çıkarılmış ve bu sözcüklerin cümle içindeki tanımsal özellikleri çıkarılmıştır. Kategorilere, her bir tanımsal özelliği karşılayan kavramsal bir kod verilmiştir. Eğer gazete başlıklarında ana vurgu **ceza** sözcüğüne ise o zaman kodlama **ceza** kavramıyla gerçekleştirilmiştir. Kodlamaların oluşturulmasına ilişkin bir örnek Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Gazete Başlıklarının Kodlanmasına Örnek

Gazete Başlıkları	Kod
Öğretmene, 10 çocuğa tecavüzdən 350 yıl hapis cezası	Ceza
Gaziantep'te tacizci öğretmene, 150 yıl hapis cezası	Ceza
Karaman'daki tecavüz iddiasında öğretmene 600 yıl hapis cezası	Ceza
Öğretmene cinsel istismardan 47 yıl hapis cezası	Ceza

Tablo 2’ye bakıldığında verilen tüm cümlelerde vurgu ‘ceza’ kategorisine yapılmıştır. Dolayısıyla, cümleler ceza kategorisi altında kodlanmıştır. Bu çalışmada tüm cümleler gruplandırılarak yapılan kodlamalar Tablo 3’te gösterilmiştir. Çalışma, farklı gazeteler de olsa çocuk istismarı konusunda söyleme konu olan kategorilerin betimsel istatistiğini vermeyi hedeflemektedir. Diğer bir deyişle, çalışma, gazeteler farklı düşünce yapılarına sahip olsalar bile genel olarak çocuk istismarının medyada hangi temsillerle ele alındığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma, bu anlamda, her bir gazetenin betimsel istatistiğini vermeyi hedeflemektedir.

SINIRLILIKLAR

Bu çalışmada verilere sadece internet üzerinden ulaşılmıştır ve e-gazete aboneliği ile veriler toplanmıştır. UNICEF verilerine göre Ocak 2014- Aralık 2016 yılları arasında çocuk istismarı ciddi bir artış göstermektedir ve oran %52.7'den %58.8'e yükselmiştir. Bu yüzden yüksek bir veriyle derlem çalışması yerine bu dönemi kapsayan küçük ölçekli bir derlem ile çalışılmıştır. Belirtilen yıllardan ilk 20 gazete tirajı arasında 6 gazetenin örnekleme %30'u temsil etmektedir. Dolayısıyla çalışılan 182 (142 gazete başlığı + 40 pankart) cümlelerin %50'den daha az bir temsil kabiliyeti vardır. Ulusal 51 gazete vardır. 51 gazeteden sadece 6'sı seçilmiştir. Gazetelerin bağlamı ve koşulları verilmemiştir. Çalışma gazetelerin içeriğini ele almadan sadece cümle ve sözcük düzeyinde, gazete başlıkları ve pankartlarla sınırlıdır. Rastgele örnekleme her bir gazete için sadece her bir yıl için minimum 5 ve maksimum 10 gazete başlığı verisine ulaşılabilmıştır. Yani, örnekleme dâhil edilen gazeteler bir yıl içerisinde en az 5 ve en fazla 10 defa çocuk istismarından bahsetmiştir. Çalışmada sadece içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu çalışma, gazete başlıklarında ve pankartlarda yer alan cinsel istismar ifadelerini incelemiştir. Toplamda 142 gazete başlığı analiz edildikten ve kodlama yapıldıktan sonra genel olarak bulgular, çocukların medya tarafından sessiz, edilgen, mağdur ve dolaylı bir şekilde kurban olarak temsil edildiklerini göstermektedir. Çocuk bedeni ve çocuk gelin söylemlerinin de gazete başlıklarında ön plana çıkan diğer önemli temalar olarak göze çarpmaktadır. Gazete başlıklarındaki cümlelerin kategorileştirmesi Tablo 3'te gösterilmektedir.

Gazeteler başlık olarak %24 ile en yüksek oranda çocuk istismarı, çocuk tecavüzü ve cinsel tacizi içeren cümleleri doğrudan seçmiştir. Bu cümlelerde sadece bu olguya vurgu yapılmıştır. Gazete başlıkları %14 ile yüksek bir oranda çocuk istismarı, çocuk tecavüzü ve cinsel tacizi sonucu verilen cezalardan bahsetmiştir. Benzer şekilde %14 ile yüksek bir oranda cinsel istismar olgusuna özel, sivil ve devlet kurumları tarafından çözüm önerileri getirilmiştir. Tümevarımsal içerik analizine göre çalışmada %8.4 oranında çocuk istismarı ile çocuk gelinler arasında yakın bir ilişki kurulmuştur. Çalışmada %7 oranında çocuk istismarı konusunda siyasi partiler uzlaşmazlık ve çatışma içerisinde görünmektedir.

Tablo 3. Gazete Başlıklarındaki Çocuğa Yönelik İstismarın Betimsel İstatistiği

Kategoriler	f	%
Olgu	34	23.9
Öneri	20	14
Ceza	20	14
Çocuk gelin	12	8.4
Siyasi	10	7
İyi hal indirimi	9	6.3
İstatistik	8	5.6
Protesto	6	4.2
Neden	5	3.5
İnternet	5	3.5
TV programları	4	2.8
Rıza	3	2.1
Seminer	3	2.1
Rapor	3	2.1
Toplam	142	100

Gazete başlıklarındaki cümleler ile pankartlardaki cümleler karşılaştırıldığında benzerlik olduğu kadar farklılık da dikkat çekmektedir. Pankartlarda verilen mesajların betimsel istatistiği Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Pankartlarda Verilen Mesajların Betimsel İstatistiği

Kategoriler	F	%
Susan/sessiz çocuk	10	25
Çocuk- bedeni	7	17.5
Çocuk Gelin	6	15
Siyasi protesto	6	15
Yetişkin- sessiz	4	10
Çocuk hakları	2	5
İnsanlık suçu	2	5
Çocuk –oyun	1	2.5
Her yer istismar	1	2.5
İstismar- Örtük	1	2.5
Toplam	40	100

Pankartların %25'inde -ki bu en yüksek orandır- çocuğun sessiz ve suskun olmasına vurgu yapılırken, yine %17.5 gibi yüksek bir oranda, çocuğun bedenine vurgu yapılmıştır. Pankartların %15 oranındaki bölümünde ise çocuk gelinlere vurgu yapılmış, siyasi eleştiri temelli cümleler kullanılmıştır.

TARTIŞMA

Gazete başlıklarında çocuğa yönelik cinsel istismarın gerçekleşmesine, cinsel istismar sonucu cezaya, önerilere ve çocuk geline büyük oranda yer verilirken; seminer, rıza gösterme, protesto ve internet üzerinden cinsel istismara daha az yer verilmiştir. Pankartlarda ise vurgu en çok çocuğun sessizliğine/suskunluğuna, bedenine, çocuk gelinlere ve siyasi protestolara yapılırken, çocuk haklarına, örtük istismara, oyuna ve her yerin istismar alanı olduğuna daha az vurgu yapılmıştır. Gazete başlıkları ile pankartlar arasında sadece çocuğun cinsel istismarına vurgu (%24) ve sessizliği (%25) arasında yakın bir ilişki gözlenmektedir. Doğrucan ve Yıldırım (2011) medya iletişim araçlarından gazeteler üzerinden yaptıkları çalışmalarda farklı sonuçlar bulmasına rağmen istismarın medyada yoğun bir şekilde ele alındığını ifade etmektedir. Çalışmamızda cinsel istismar olgusuna vurgu daha fazla iken, Doğrucan ve Yıldırım (2011) yaptıkları çalışmada istismar ifadesinin daha az vurgulandığı tespit etmiştir. Çalışmamıza paralel olarak Doğrucan ve Yıldırım (2011) istismar türleri arasında en çok cinsel istismarın medyaya yansıtıldığını belirtmektedir. Medyanın kullandığı dile dikkat etmemesi ve çocuğu devamlı edilgen bireyler olarak kodlaması istismarın devam etmesine neden olan olgulardan biri olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla semiyotik anlamda gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkinin olumsuz olmasının toplumda istenilen eylemlerin yapılmamasına ve adımların atılmamasına neden olduğu söylenebilir. Medyanın dil konusunda daha duyarlı olması önerilebilir.

Benzer şekilde, Finkelhor (2007) yaptığı çalışmalarda cinsel istismar türünün diğer türler ile karşılaştırıldığında daha çok ön planda olduğunu söylemektedir. Topçu (2009a) cinsel istismarın görünenden daha az dile getirilmesini çocukların ya da ailelerin sessiz kalmasına bağlamaktadır. Bu çalışmada da benzer şekilde pankartlardan elde edilen verilere bakıldığında sessizlik kültürüne vurgu yapıldığı görülmektedir. Yine Topçu (2009b) ve Finkelhor (1994) diğer faktörlerden ziyade çocuk bedeninin bir istismar aracı olarak kullanıldığını vurgulamaktadırlar. Falzon'a (2011) göre sosyal diyalog aracılığıyla medya, iktidarı yapıcı bir şekilde yeniden dönüştürülebilir.

Benzer şekilde, Çakmak (2013) medya okuryazarlığı geliştirilmedikçe çocuk istismarının medyada olumsuz şekilde temsil edileceğini belirtmekte ve çocuğa yönelik cinsel

istismar olgusunun çocuk hakları ile ilişkili olduğunu ifade ederek, medya okuryazarlığının bu temsili olumlu anlamda dönüştürebileceğini vurgulamaktadır. Yıldız ve Sümer (2010) medyanın çocuk üzerine yaptığı haberlerin toplumda yanlış ahlaki değerleri pekiştirdiğini söylemektedir. Bulut (2016) ise medyanın çocuk istismarı konusunda verdiği haberlerin ve bu haberlerin kullandığı dilin çocuk istismarını tetikleyebileceğini ifade etmektedir. Doğrucan ve Yıldırım (2011) ise inceledikleri 170 gazete haberinin toplumda farkındalık yaratma çabasında olmadığını ve istismar gibi yerleşik ifadeleri kullanarak toplumda bir dönüşüm olamayacağını belirtmektedir. Çalışmamızda incelenen haber başlıklarının da benzer olumsuz özellikleri taşıdığı söylenebilir.

Terzi ve Günbay (2014) gazete haberlerinde en çok fiziksel cinsel istismarın ön plana çıktığını ve duygusal istismarın ile ihmalin haberlerde daha az temsil edildiklerini belirtmektedir. Fırat (2016), incelediği 122 haberde çocukların mağdur çocuk, suçlu çocuk, çocuk gelin olarak gösterilerek toplumda çocuklara karşı daha çok acıma duygusunu ön plana çıkararak çocukların pasif olarak algılanmasına neden olabileceğini vurgulamışlardır. Zayıf gösterilen çocukların suçlular tarafından bir anlamda hedef olarak ya da arzu nesnesi olarak görülebileceğini belirtmiştir. Yukarıdaki çalışmaların bulguları ile bu çalışmanın bulguları arasında çocukların edilgen ve sessiz olarak temsil edilmeleri bakımından bir paralellik olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Medya ve çocuğa yönelik cinsel istismar üzerine yapılan çalışmalar çocukların genel olarak edilgen ve sessiz temsil edildiğini göstermektedir. Son yıllarda ilgili alan yazında araştırmalar artmasına rağmen medyanın çocuk istismarına yönelik kullandığı söylemin anlamlı ölçüde değişmediği görünmektedir. Dolayısıyla, medyaya yönelik akademik eleştirilerin devam ettiği görülmektedir. Çocuğa yönelik cinsel istismar söyleminin ve temsiline büyük oranda sessizlik kültürünü içermesi bir sorun olarak güncelliğini taşımaktadır.

Pankartlarda çocuğun sessizliği vurgulandığı için sosyal diyalog aracılığı ile çocukların aile içinde ve dışında konuşma kültürünün geliştirilebileceği düşünülmektedir. Çocuğa yönelik cinsel istismar oranı yüksek olduğu için tüm üniversitelerde Çocuk Çalışmaları Birimi kurulmalıdır. Ayrıca, çocuk çalışmaları seminerleri daha sık yapılarak sürdürülebilir nitelikte olmalıdır. Çocuklar ilgili haberlerde gazete başlıklarında, çocuklar daha güçlü ve dirençli bireyler olarak gösterilmelidir. Çocuk haklarını farklı etkinliklerle gündeme getirilerek somut adımlar atılmalıdır. Hukuki açıdan ise çocuk ile ilgili yasal

düzenlemeler yeniden gözden geçirilerek toplumsal uzlaşma kültürü yaratılmalıdır. Siyasi partiler çocuk konusunda tutarlı politikalar geliştirerek çocuklar siyasi çatışmaların istismarı olması önlenmelidir. Çocukların farklı platformlarda konuşması sağlanarak sessizlik kültürü yerine konuşma kültürü geliştirilmelidir. Ayrıca, kuramlarda geliştirilen düşünceler ile uygulama alanındaki faaliyetler birleştirilerek çocuk sosyolojisi alanı geliştirilmelidir. Foucault'nun bahsettiği tarzda iktidar ve özne arasındaki ilişki mikro iktidar ilişkisidir ve öznelerin devamlı yeniden üretildiği bir mikro sistemdir. Bu sistemde yer alan çocukların ve çocuk sosyolojisi alanının gelişmesi bu mikro iktidar çerçevesinde yeniden değerlendirilmelidir. Özne ve birey olarak çocuğun ortaya çıkması Falzon'un, Foucault'dan etkilenecek ortaya attığı sosyal diyalog kavramı içerisinde gizlidir. Diğer bir deyişle, çocuklarda konuşma kültürünün gelişmesi gerçek anlamda bir çözüm olarak görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Avci, A., & İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Akbaş, T. (2001). Kız ve erkek çocuklara yönelik cinsel tacizler. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(7), 58-76.
- Akbaş, T. ve Sanberk, İ. (2011). Çocuklara yönelik cinsel taciz ve koruyucu eğitim. *Karahan Kitabevi*.
- Altuntaş, O., & Altınova H. H. (2015). Türkiye'de risk altındaki çocukların ana akım basında temsili. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3(2), 59-69.
- Bakır, E., & Kapucu, S. (2017). Çocuk ihmali ve istismarının Türkiye'de yapılan araştırmalara yansımaları: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Berkmen, B., & Seçim, G. (2018). 8-10 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 65-85.
- Beyazıt, U. (2015). Çocuk İstismarı Konusunda Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1 (1), 1-20.
- Bulut, S. (2016). Çocuk cinsel istismarı hakkında bir derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 139-156.
- Christensen, L. S. (2018). The new portrayal of female child sexual offenders in the print media: a qualitative content analysis. *Sexuality & Culture*, 22(1), 176-189.
- Çakmak, E. (2013). Çocuk Hakları ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi/Children's Rights and Media Literacy. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 209-224.
- Doğrucan, A., & Yıldırım, Z. (2011). Yazılı Basında Çocuk İstismarı Haberlerinin İncelenmesi: (Cumhuriyet, Hürriyet, Posta, Sabah, Yeni Şafak ve Zaman Gazeteleri Örneğinde). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/2, 176-194.
- Falzon, C. (2001). Foucault ve Sosyal Diyalog: Parçalanmanın Ötesi. (Çev. Hüsamettin Arslan). İstanbul: Paradigma Yayınları.

- Fırat, F. (2016). Çocuk odak ‘sız’habercilik: internet gazetelerinde çocuk içerikli haberlerin sunumu ve etik ihlaller. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(2),817-833
- Finkelhor, D. (2007). Prevention of sexual abuse through educational programs directed toward children. *Pediatrics*, 120, 640-645.
- Finkelhor, D. (1994) Current information on the scope and nature of child sexual abuse. *The Future of Children*, 4, 31-53.
- Finkelhor, D. (2009). The prevention of childhood sexual abuse. *The Future of Children*, 19 (2), 171-194.
- Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical inquiry*, 8 (4), 777-795.
- George, A. (1959). Quantitative and qualitative approaches to content analysis. In: I. de S. Pool (ed.), Trends in Content Analysis. Urbana, IL: University of Illinois Press, 7–32.
- Gürdal, A. D. (2013). Sosyolojinin İhmal Edilen Kategorisi Çocuklar Üzerinden Çocukluk Sosyolojise ve Sosyolojiye Bakmak. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 15(4), 1-26.
- Kempe, S. R. & Kempe, C. H. (1980). Child Abuse. London: Fontana/Open Books Publishing, s.: 18-63.
- Keser, İ. (2016). Çocuk Cinsel İstismarı. Karahan Kitabevi, Adana.
- Koçtürk, N., & Yılmaz, D. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali için risk altındaki çocukları belirlemeye ve müdahale etmeye yönelik model/veri tabanı önerisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 1919-1927.
- Okumuş, E. (2009). Sokak Çocukları” nın Sosyolojisi-Diyarbakır Örneği. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(4), 9-37.
- Oral, R.; Can, D.; Kaplan, S.; Ateş, N.; Çetin, G.; Miral, S.; Hancı, H.; Erşahin, Y.; Tepeli, N.; Bulgu, A. G.; Tiras, B., (2001). Child abuse in Turkey: an experience in overcoming denial and a description of 50 cases, *Child Abuse & Neglect*, 25, 279–290.
- Osgood, C. E. (1959). The representational model and relevant research methods. In: I. de S. Pool (ed.), Trends in Content Analysis. Champaign, Ill: University of Illinois Press, 33–88.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., & Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- Özer, e., Bütün, c., Beyaztaş, f. Y. , Engin, a. (2007). Çorum Adli Tıp Şube Müdürlüğü’ne 2006-2007 yıllarında başvuran cinsel istismar mağduru çocuk olgularının değerlendirilmesi. *Ç. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 29 (2): 51-55.
- Pelendecioğlu, B., & Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 49–62.
- Popović, S. (2018). Child sexual abuse news: a systematic review of content analysis studies. *Journal of child sexual abuse*, 27(7), 752-777.
- Russell, D. E. H. (1983). The incidence and prevalence of intrafamilial and extra familial sexual abuse of female children. *Child Abuse and Neglect*, 7, 133-146.
- Sanberk, İ., Emen, M., & Kabakçı, D. (2017). An Investigation of Socially Advantaged and Disadvantaged Turkish Mothers’ Views About Training on Preventing Children From Sexual Abuse. *Journal of child sexual abuse*, 26(3), 288-307.
- Şirin, M. R., Oktay, N., & Altun, A. (2013). I. Türkiye Çocuk ve Medya Stratejisi ve Uygulama Planı 2014-2018. *İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları*.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.

- Tekindal, M., & Özden, S. A. (2016). Child Protection System in Turkey. T. Suikkanen-Malin & M. Veistilä (Ed.) Foster care, childhood and parenting in Contemporary Europe içinde (44-59). Kotka: Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences.
- Terzi, S., & Özbay, Y. (2014). Çocuk istismarı ile ilgili gazete haberlerinin istismarın türü, istismarcı ile mağdurun cinsiyeti ve bağlam açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 126-133
- Tezcan, M. (2012). *Çocuk sosyolojisi*. Anı Yayıncılık : İstanbul
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Topçu, S. (2009a). Silinmeyen İzler. Phoenix Yayınevi: Ankara.
- Topçu, S. (2009b). Cinsel İstismar. Phoenix Yayınevi: Ankara.
- Wolfe, V. V. (1998). Child sexual abuse. In E. J. Mash, & R. A. Barkley (Ed.), *Treatment of childhood disorders* (545-597). New York: Guilford Press.
- Yıldız, S., & Sümer, H. H. (2010). Medya ve ahlaki panik. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1(3), 35-46.
- Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü., & Öner, A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(4), 295-298.